

Joanna Stożek*

OTWARTA KLATKA

OPEN CAGE

Refleksja nad teorią Witruwiusza we współczesnym kontekście i idea łączenia koncepcji tego dzieła z nową praktyką projektową rodzi wiele pytań. Jedno z nich dotyczy egzystencji piękna, wdzięku, harmonii, ładu, proporcji celowości i trwałości w architekturze oraz dylematów współczesnego architekta poszukującego własnego sposobu dotarcia do tych wartości lub odejścia od nich. Tekst jest próbą opisu tego zagadnienia.

Słowa kluczowe: otwarta klatka, witruwiański model, złożone procesy tworzenia architektury, nowe aspekty rozumienia czasu i przestrzeni, wektor, którego nie znamy

A reflexion over the Vitruvius' theory applied in a modern context and the idea of combining his concept with new designing practices present many questions. One of these questions refers to existence of beauty, charm, harmony, order, proportion, efficacy and durability in architecture and to dilemmas of contemporary architects who search for their own way to approach these values or to abandon them. The paper is an attempt to describe this problem.

Keywords: open cage, the vitruvian model, complex processes of creating architecture, new aspects of understanding time and space, vector which we don't know

Refleksja nad teorią Witruwiusza we współczesnym kontekście i ideą łączenia koncepcji tego dzieła z nową praktyką projektową rodzi wiele pytań. Bez wątplenia jednak witruwiański model tkwi głęboko w naszej, architektonicznej świadomości, tworząc dla niej rodzaj złotej klatki, która na szczęście jest otwarta, można więc z niej wychodzić i do niej powracać.

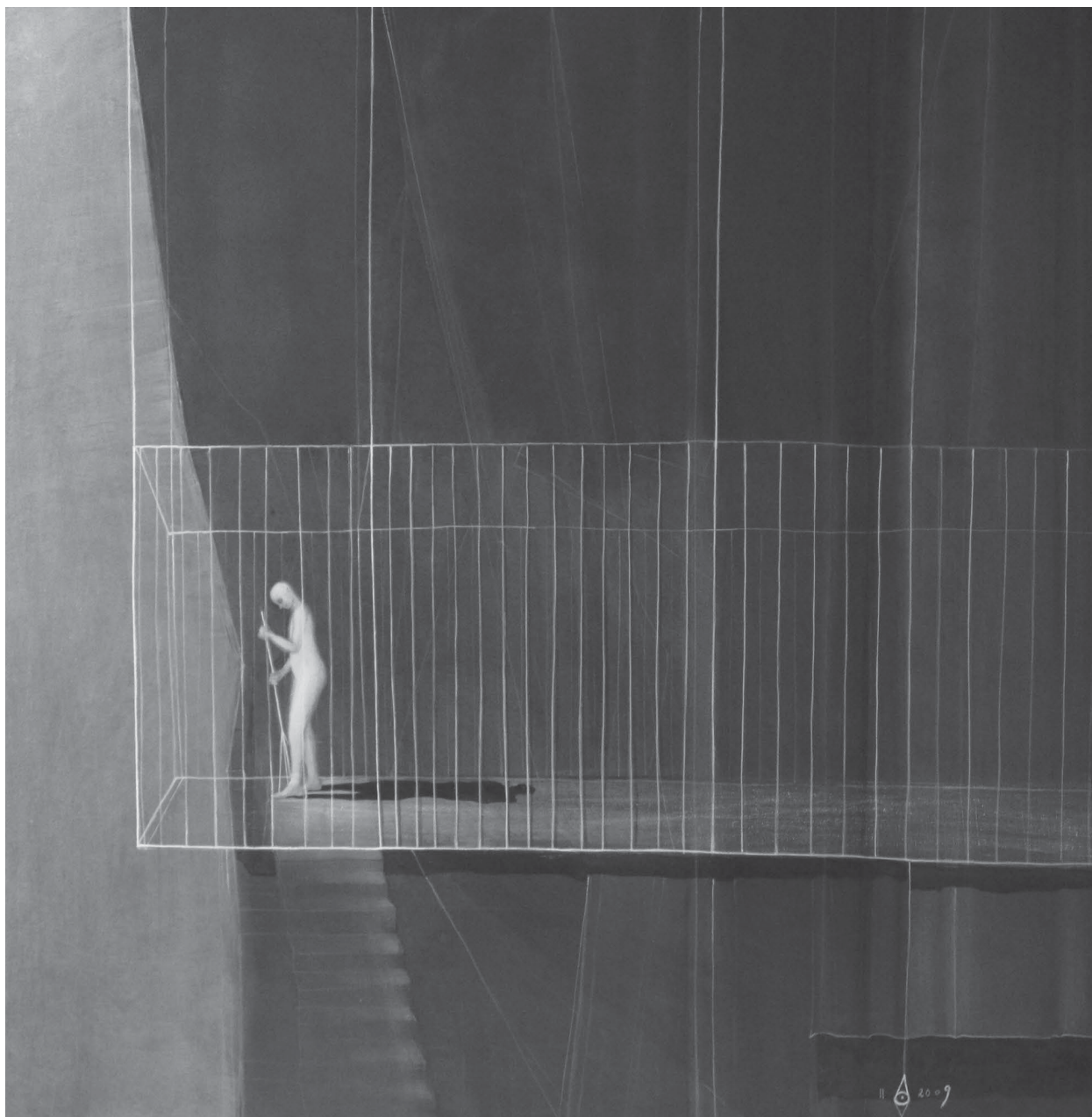
Czy zatem w złożonych procesach tworzenia architektury, nowych aspektach rozumienia czasu i przestrzeni jesteśmy w stanie pominąć mające swoje źródło w antyku, piękno, wdzięk, harmonię, ład, proporcje, celowość, trwałość i porządek?

Teoria Witruwiusza staje się centralnym punktem pytania dostarczając narzędzi krytycznego rozumienia procesu twórczego w architekturze i intuicji dokonujących zmian w tradycyjnym myśleniu, gdzie doświadczenie skłania ku temu co rozpoznawalne a duch (*pneuma*) i boski szał (*mania*) ku temu co niewiadome i niepewne.

Dostrzegając hierarchiczny układ porządku, trwałości, celowości, proporcji, ładu, harmonii, wdzięku i piękna, współczesny architekt wykorzystuje swój status twórcy by go odwrócić, a potem jeszcze wielokrotnie *odwracać to, co poprzednio zostało odwrócone* [1].

* Stożek Joanna, dr hab. szt. inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury.

J. Stożek, *Stopklatka*, akryl na płycie, 70 x 70 cm, 2009

Przekraczanie konwencji kusi bowiem obietnicą niekończącej się gry i unikania zamknięcia w ustalonych ramach.

Poruszając się między historią, naukowymi badaniami i teoriami, refleksją nad światem i sztuką, ale również ekonomią, architekt dokonuje korekt, udoskonala lub pozbawia doskonałości swój projekt. Uparcie szuka stylu, własnego języka, choć ten ciągle wydaje się być tylko ogniwem jakiegoś pierwotnego łańcucha, częścią starego alfabetu, który nieubłagane łączy z tradycją. *Wyodrębnienie ludzkiej działalności z warunków historycznych poprzez izolowanie i wyspecjalizowanie w działaniach wyrotowych wydaje się być możliwe jedynie w pewnych*

autonomicznych dziedzinach sztuki [2]. Czy więc projektowanie architektury może funkcjonować w rytmie całkowicie odmiennym od rytmu historii, w bezustannym poszukiwaniu nowych form? Czy odwracanie porządków oznacza, że będzie powstawać architektura brzydka, niewdzięczna, bezładna, nieproporcjonalna, bezcelowa, nietrwała i nieuporządkowana? W bezkierunkowej przestrzeni sami musimy znaleźć kierunek. Czy będzie to jakiś wektor, którego jeszcze nie znamy i również teoria Witruwiusza?

Podróż między przeszłością a współczesnością jest niepewna i pełna niedogodności. Jednak z krytycznej perspektywy to właśnie ona wydaje się konstruować pytania, które zachęcają do dialogu.

PRZYPISY

[1] B. Buchloh, *Fikcyjne muzeum Marcela Broodthaersa*, Muzeum Sztuki, Antologia 2005, s. 505.

[2] *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIA

Wilkoszewska K., (red.), *Czas przestrzeni*, 2008.

Porębski M., *Nowosielski*, 2003.

Gruszczyński P., *Geometria pokoju pamięci*, Notatnik Teatralny 41/2006, s.10.

Witruwiusz, *O architekturze ksiąg X*, Warszawa 1956.

